

Familjehem, jourhem, kontaktperson/familj

Familjehem

Idag kallas det som tidigare hette fosterhem för familjehem. Som familjehem tar man emot ett eller flera barn/ungdomar under en kortare eller längre period i sitt hem. **Målet man arbetar mot som familjehem är att barnet ska återförenas med sin biologfamilj.** En viktig del i den återföreningen är umgänge med biologfamiljen.

Jourhem

Som jourhem tar man emot barn och ungdomar som behöver tas omhand omedelbart. I jourhemmet stannar barnet/ungdomen en kortare tid, tills det antingen kan åka hem till sin familj eller att det placeras i t.ex. ett familjehem. Under tiden barnet/ungdomen bor i jourhemmet ska en utredning göras om barnets situation och vad som är bäst för barnet.

Kontaktperson/familj

Som kontaktperson/familj, så innebär det att man är stöd åt en enskild person eller familj. Det kan t.ex. handla om att man tar emot ett barn eller ungdom i sitt hem 1-2 helger i månaden för att avlasta barnets familj. Anledningen kan vara att barnet har ett funktionshinder eller att någon i familjen har en sjukdom som gör att det behövs avlastning ibland. Till ungdomar kan det ibland handla mera om en kompisrelation och en möjlighet för dem att se hur andra hem kan fungera. Som kontaktperson till en vuxen person kan det handla om ett extra stöd i vardagen.

Varför behöver barn och ungdomar placeras?

Anledningen till att barn och ungdomar behöver placeras varierar. Många gånger kan det röra sig om flera olika slags problem i familjen:

- Missbruk av alkohol och andra droger
- Psykiska eller fysiska problem
- Utvecklingsstörning eller annat skäl till brist på mognad
- Relationstörningar mellan barn och förälder
- Försummelse och vanvård
- Psykisk och fysisk misshandel
- Sexuella övergrepp
- Barnet eller ungdomen betar sig på ett destruktivt sätt

Oftast placeras barnen och ungdomarna enligt SoL (Socialtjänstlagen) och då har vårdnadshavarna gett sitt samtycke. Men de gånger som vårdnadshavarna motsätter sig en placering så kan socialtjänsten göra en framställning hos socialnämnden om ett omhändertagande enligt LVU (Lagen om vård av unga).

Vägen till att bli familjehem, jourhem eller kontaktfamilj

Det kan vara en lång process och det kan ta lång tid innan man får en placering. Hur länge man får vänta innan man får en placering är väldigt olika. Det beror på vilken åldersgrupp man valt, hur det brukar se ut med placeringar i kommunen, vissa tider på året kan det finnas fler familjehem än barn m.m. Fråga kommunen hur det brukar se ut med placeringar. Men den röda tråden genom alltihopa är tålamod och att man är beredd att vänta för det tar många gånger lång tid.

Börja med att ringa eller mejla din hemkommun och anmäl ditt/ert intresse. Man kan även anmäla intresse till kommuner runt omkring. Ofta, dock inte alltid, vill inte kommunerna att det mer än 10-15 mil mellan din hemkommun och den placerande kommunen.

Det finns även flera organisationer, stiftelser, förbund m.fl. som tillhandahåller utredda familjehem åt kommuner, som man också kan vända sig till. Gå in på t.ex. Google och använd olika sökord för att hitta dem (familjehem, organisation, stiftelse, förbund etc.).

Vilket man ska välja är helt upp till en själv. Det ska kännas rätt och tryggt för dig/er. När du/ni pratar eller träffar en handläggare för första gången så känn efter om du/ni kan tänka dig/er att ha samarbete med denna kommun, organisation, stiftelse m.fl. Känns det inte bra så vänta hellre än att ta ett uppdrag från en kommun eller liknande som du/ni inte känner dig/er trygga med.

Skillnaden mellan en kommun och en organisation, stiftelse, förbund m.fl. kan t.ex. vara omfattningen av handledning (organisationer m.fl. erbjuder ibland handledning dygnet runt om så behövs) och ersättning är ibland högre än vad kommunerna betalar, men det varierar väldigt.

Första kontakten

Vid första kontakten med en handläggare så frågar de lite grann om dig/er. Vart och hur du/ni bor, gifta/sambo/ensamstående, egna barn och vilken åldersgrupp du/ni tänkt er.

Vid första hembesöket så vill ibland handläggaren att hela familjen är hemma så att den/de får en helhetsbild från början av er som familj. Då frågar de lite mera bl.a. om varför man vill bli familjehem, åldergrupp, om man har några förbehåll om funktionshindre barn, mycket våldsamma barn m.m och vad man har för barnvana om man inte har egna barn.

Handläggaren kommer även att informera om utdrag ur polis- och socialregistret, med ditt/ert samtycke.

Utredningsmetoder

Varje kommun/organisation har olika utredningsmetoder. Alla går dock ut på att ta reda på så mycket som möjligt om dig/er som personer från den dag du/ni föddes tills i dag, hur du/ni fungerar som familj m.m.

Två vanliga utredningsmetoder som används är:

- Kälvestensmetoden - Med den metoden görs en djupintervju där man sitter i skilda rum och får svara på massor av frågor tillsammans med en handläggare eller liknande. Utredningen går sedan ofta igenom i en grupp där bland annat en psykolog ingår. Den

utredda familjens starka och svaga sidor åskådliggörs vid detta möte och sedan tas det beslut om familjen blir godkända eller inte.

- PRIDE är dels en utbildning och dels en utredning. Man får en bra utbildning och samtidigt får man skriva sin egen livsbok genom att svara på frågor i ett häfte. Man har många träffar med handläggaren och går igenom det man skrivit i livsböckerna utöver de gånger man träffas för utbildning.

Om man har mycket ouppklarat "bagage" med sig från sin egen uppväxt så kan det vara bra att försöka klara upp det innan man funderar på att bli familjehem, annars kan det vara en orsak till att man inte anses klar för att bli familjehem just då.

Exempel på vad handläggaren frågar om:

- **Hur ser familjesituationen ut?**
En trygg och stabil social situation är naturligtvis viktig.
- **Finns det engagemang, tid och stort tålamod?**
Att ta emot ett fosterbarn kan tära på familjen. Har man egna barn kan de komma i skymundan, då fosterbarn kan kräva mycket tid. Barn och ungdomar som kommer till familjehem har många gånger varit med om traumatiska händelser som sätter sina spår. Man måste ha stort tålamod och massor med tid för att kunna hjälpa barnet/ungdomen. Man måste även engagera sig i barnets/ungdomens situation och försöka förstå hur det känner sig, samtidigt som man ska förstå biologföräldrarnas situation.
- **Hur ser det sociala nätverket ut?**
Släkt, vänner, skola, läkare och andra tänkbara resurser som kan komma att behövas.
- **Är alla överens i familjen?**
Alla familjens medlemmar bör vara överens om att ta emot ett fosterbarn.
- **Är man beredd att arbeta i ett team?**
Att arbeta i team är mycket viktigt för att det ska fungera. I ett team kan det, beroende på barnets situation, ingå många olika människor.
- **Finns det någon erfarenhet av att vårda barn?**
Åldersgrupp
- **Vad man har för syn på barnuppfostran.**

När man är färdigutredd och godkänd så är det bara att vänta.

Vad händer när man fått en förfrågan?

När en handläggare från den kommun, organisation, stiftelse, förbund m.fl. som ni vänt er till, har ett barn eller ungdom som de tror passar in i er familj, så ringer de till er för att fråga om ni skulle vara intresserade av att ta emot barnet/ungdomen. De ger oftast inte ut all information per telefon, utan berättar det nödvändigaste och kanske ber er att fundera på det i ett par dagar.

Tackar ni nej till placeringen så behöver ni inte känna någon som helst skuld. Handläggaren frågar inte en massa frågor varför, utan känner ni att uppdraget inte passar, så ska ni tacka nej.

Tackar ni ja, så bestäms oftast ett datum då handläggaren kommer hem till er för att berätta lite mera om barnet/ungdomen. Efter den träffen så finns det fortfarande en chans att tacka nej om det inte känns rätt.

Vad som händer sedan är olika, beroende på kommunens arbetssätt eller om man istället valt en organisation, stiftelse, förbund eller dyl.

Om ni inte redan är utredda så påbörjas en utredning. Är ni redan utredda så träffas man oftast för att prata mera kring barnet och hur vårdbehovet ser ut. Passa på att fråga om ekonomi, umgänge, försäkringar osv.

Sedan kanske ni får träffa biologföräldern/föräldrarna. Passa på och ställ frågor om barnet/ungdomen. Föräldern/föräldrarna kanske också har några frågor till er.

När alla har träffat varandra och det känns bra för alla parter, påbörjas inskolningen. Ibland tar det kort tid, ibland längre tid. Detta har handläggaren oftast ett hum om när inskolningen börjar.

Hur lång tid det tar mellan att man får en förfrågan tills man har en ny familjemedlem är väldigt olika. Det kan röra sig om allt från nån månad till ett halvår eller mer. Anledningar till att det dröjer kan vara att: det är inte färdigutrett om barnet/ungdomen förfrågan gäller ska flytta eller om man ska vänta ett tag till, ungdomen vill inte, föräldrarna sätter sig emot, släktingar till barnet/ungdomen sätter sig emot m.m.

Barnet/ungdomen flyttar till oss, vi blir familjehemsföräldrar, vad händer sen?

Man har tänkt, längtat, funderat, vändats, önskat så länge på detta ögonblick, även fast man har skolat in och allt det, så är detta en helt främmande situation. Man är nu helt själva. Inga som övervakar eller studerar hur man är som person eller familj.

Det kommer att ta ett tag för alla att anpassa sig i den nya situationen. Något som kan göra det lite lättare, är om man har samma rutiner varje dag och regler så att barnet/ungdomen får lära sig att: så här gör vi.

Viktigt kan även vara att få ett eget rum med egna saker. Om barnet är lite äldre så kan man införskaffa möbler och kläder om så behövs, tillsammans med barnet så att det känner delaktighet.

Umgänge med biologföräldrar

Första umgängestillfället kan ibland komma mycket snart efter att placeringen skett. Det kan kännas osäkert och jobbigt men det är viktigt, framförallt för att barnet/ungdomen ska se att föräldern/föräldrarna finns kvar, om de har en sådan relation.

Umgänget kan se mycket olika ut beroende på anledningen till varför barnet/ungdomen placerats. Att ha ett någorlunda bra fungerade umgänge med biologföräldrarna är viktigt. Umgänge kan innebära besök på psykiatrin eller fängelse, besök hemma hos föräldern/föräldrarna, besök hemma hos er med föräldern/föräldrarna och kanske en vårdare eller någon från socialtjänsten, samarbete med föräldrarnas/föräldrarnas kontaktpersoner på olika behandlingshem, sjukhus, fängelser m.m.

Livsboken

Ett barn som placeras tappar en del av sin historia om man inte som familjehem hjälper till med det. Det kan vara genom att man för en liten dagbok, fotoalbum m.m. Försök att få

föräldern/föräldrarna att bidra med bilder, berättelser, små ord eller liknande. Det händer säkert saker vid umgänge som kan vara kul att skriva om.

Livsboken skall underlätta för barnet att förstå sin livshistoria och den är ett viktigt verktyg när barnet återförenas med sin familj eller om detta inte är möjligt att barnet då har en historia att se tillbaka på.

Den kan beställas hos Familjehemscenter, www.familjehemscenter.nu, leta vidare under utbildningsmaterial. Det finns en livsbok för de lite yngre barnen och en för de lite äldre.

Dagis och skola

Är det ett mindre barn som placerats så kanske någon av er får vara hemma en tid (allt från några veckor till nått år) för att barnet ska kunna knyta an och känna trygghet. Detta har ni kommit överens om med er handläggare innan placeringen.

Om ni vill att barnet ska gå på dagis så fungerar det på samma sätt som med biologiska barn. Man ringer först till kommunen och ställer sig i kö för dagisplats. Och när det är dags skolar man in. Ta upp kostnaden för dagisplats med din handläggare. Finns den inräknad i omkostnadsersättningen eller betalar de den kostnaden utöver?

Är barnet lite större och går i skolan så kan det se olika ut, beroende på hur barnet/ungdomen mår. Det är meningen att barnet/ungdomen ska försöka att komma in i skolan så fort det är möjligt. Har man möjlighet kan det vara bra om man kan finnas med i skolan som stöttning om barnet vill det.

Kontakt med handläggaren

Det är viktigt att hålla en tät kontakt med sina handläggare, eftersom de är en viktig länk i arbetet med att få allt att fungera. Har man funderingar så ska man aldrig vara rädd för att kontakta dem. Finns det möjlighet att ha mejlkontakt med sin handläggare vid lite mindre viktiga frågor, så kan det vara ett smidigt sätt att ha kontakt. Annars är det bara att bänka sig vid telefonen och ringa.

Vissa organisationer, förbund, stiftelser m.fl. erbjuder sina familjehem möjligheten att nå sin handläggare dygnet runt om det skulle vara så att man behöver.

Er handläggare kommer att göra hembesök, minst var 6:e månad i samband med omprövningen. Man tittar lite på vad som hänt, se så att allt fungerar bra och ni som familjehem har då möjlighet att ta upp saker som ni funderar på. Det är bra om barnet/ungdomen är hemma vid dessa besök. Om barnet är äldre ska handläggaren även få möjlighet att prata enskilt med barnet, för barnet ska få komma till tals, hur den upplever att allt fungerar och om det finns några fungeringar eller frågetecken.

Lagar

Det finns flera lagar och förordningar som styr en placering. Nedan nämns några av dem.

Socialtjänstlagen, (SoL) SFS 2001:453

Vid en placering med stöd av socialtjänstlagen måste föräldrarna antingen själva begära placeringen eller lämna samtycke till den.

Lagen om vård av unga, (LVU), SFS 1990:52

Om det inte går att arbeta sig fram till frivilliga lösningar, kan placering av barn och ungdomar göras med stöd av LVU.

Socialtjänstförordningen, SoF 2001:937

I denna förordning ges kompletterande föreskrifter till- socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga samt lagen om vård av missbrukare i vissa fall.

Skollagen 1985:1100

Sekretess (Källa: boken Barnet och familjehemmet s.122)

Familjehemsföräldrarnas vård av barnet omfattas inte av sekretesslagens bestämmelser. De omfattas inte heller av någon annan lagreglerad tystnadsplikt. Skälet till detta är att ett familjehem i vardagliga situationer skall fungera som ett barns egna föräldrar. Familjehemmet måste t.ex. i kontakter med barnomsorg och skola kunna prata om hur det går för barnet, vad barnet behöver och skälen till att barnet reagerar på ett visst sätt

Det kan även ingå i deras uppdrag att ha kontakt med barnpsykiatrin eller barnhabiliteringen och där kunna lämna den information som behövs.

När familjehemmet får till uppdrag skall nämnden erinra dem om att handskas försiktigt med uppgifterna om barnet och dess anhöriga.

Socialnämnden får lämna familjehemmet den information som behövs för att vården skall kunna genomföras.

Som familjehem får man istället skriva under ett avtal om tystnadsplikt och man blir ombedd att tänka på vad man säger om barnet och dess anhöriga så att ingen blir kränkt.

Försäkringar

Kom ihåg att alltid se över era försäkringar när ni tar emot andra barn eller vuxna i ert hem. Måste ni meddela att ni blivit flera? En del försäkringsbolag vill ha personnummer på den nya personen. Är barnet försäkrat genom kommunen? Hur ser det skyddet ut? Ska ni komplettera med en sjukförsäkring? Är ni som tex familjehem försäkrat på något sätt genom kommunen? Många viktiga frågor som man inte alltid tänker på.

Ersättning

Vid en placering så utgår ersättning. Dess storlek beror på uppdragets omfattning och barnets ålder.

Ersättningen är uppdelad i två delar:

- Omkostnadsersättningen ska täcka de merkostnader som den nya familjemedlemmen medför så som mat, kläder, fickpengar, hobby och en massa andra saker. Omkostnadsersättningen får man göra avdrag för i sin deklaration, för den del av omkostnadsersättningen som överstiger 5 000 kronor. Omkostnadsersättningen är varken sjukpenninggrundande eller pensionsgrundande.

- Arvodesersättningen är lön för det uppdrag som ni utför. Arvodet beskattas, är sjukpenninggrundande och pensionsgrundande, men berättigar dock inte till tjänstepension. Uppdraget berättigar inte till A-kassa, semesterlön eller semesterersättning.

När man får en placering kanske man behöver köpa kläder (om inte barnet/ungdomen har det med sig så att det räcker för säsongen), inredning till ett rum, inköp av barnstol m.m. Detta kan man få hjälp med. Ta upp det med handläggarna när en placering blir aktuell.

Om man behöver avstå från sitt arbete under inskolningstiden och eventuellt under en längre tid (som man har kommit fram till med handläggarna) kan man få ersättning för förlorad inkomst.

När barnet är sjukt så har man rätt till föräldrapenning från försäkringskassan på samma sätt som föräldrar. Man ska själv anmäla till försäkringskassan om man är hemma för sjukt barn.

Rekommendationer

Svenska Kommunförbundet har utarbetat rekommendationer på ersättnings storlek. Arvodet baseras varje år på inkomstutvecklingen inom vård- och omsorgsyrtket och gäller från den 1 januari varje år. Länk till cirkulären finns på vår hemsida www.faco.nu

Mera läsning

Diskussionsforum - Att läsa om andras erfarenheter och få möjligheten att få svar på sina frågor innan man funderar på att bli tex familjehem, kan vara guld värt. Länk till forumet hittar ni på vår hemsida.

Handbok – I FaCO´s handbok hittar du information om det mesta som man kan fundera över vid en placering.